
СЛОВО О ДЕСАНКИ

Десанка Максимовић је поникла као младица у српској башти. Она је наша липа, наша бреза. Она је давно означена као јединствена појава. Рано препозната, Десанка је само расла и расла и ширила гране, разлиставала брујну крошњу изузетних стихова. И цео прошли век наше српске поезије по њој се може препознати. Она стоји раме уз раме с неколико песничких имена уз која, следећи их, можемо да стигнемо до горског ока, до бистре и здраве воде нашег језика. Управо Ракић, Дис, Црњански, све до Миљковића, Бране Петровића и Петра Пајића, да више не набрајам, стоје постојано и служе на част прво завичају а онда земљи која их је родила, баш зато што нису заборавили ко су и шта значи ретка и зато права наша песничка реч.

Само је рођена песникиња, само је тужна српска мајка могла испевати, заправо, изридати крваву бајку. Имате велике теме, трагичне догађаје који траже и нађу одзив у правој песничкој личности: ту мушку песму могла је отплатати, изгрцати само српска мајка, попут мајке девет Југовића. Поезија Десанке Максимовић, како време тече и како улазим у године, све више ме подсећа на бело платно сестрице Јелице које она додаје Боланом Дојчину. У њеној поезији струје мелемни флуиди нашег језика, трепери биће трагичног нашег национа, потрено зуји словенска липа и полен помешан са барутним димом који нас, о Боже, никада није мимоишао.

Отменост душе Десанке Максимовић најочистија је у отменој музици њених стихова, од првих песама пуних младалачке уздрхтале страсти све до песама испеваних у позним годинама, кад се уз целомудреност почело јављати и зрневље скепсе. Једино у шта никад није сумњала ова наша грлица поезије, то је језик којим је певала и понос што припада народу у ком је рођена. Певати и писати језиком свога народа – не постоји већег родољубља и поноса. Од оног срца што расте „ко видик у лепе насмејане дане” и које не зна и неће да зна је ли оно на брегу „човек или бор”. А кад се у живот, јер другачије не може да буде, умеша све оно што вреди да би се људски живело, они девојачки, младеначки снови налазе своје место тамо где застаје дах: стрељање ђака у Крагујевцу и сеча ваљевских кнезова. У њену песму природно се сливају Илија Бирчанин, Стари Вујадин, Алекса Ненадовић. У неким другим временима Десанка Максимовић би била буљубаша, хајдук или у најмању руку јатак без мане и страха.

Насмејала се слатко, као да проспете драгуље по стаклу, кад сам једног лета, у Ђуриној кући на Скадарлији, помало понесен, на њено питање зашто напустих Босну, рекао: „Шта ми је остало него преко Дрине, међу своје”; и додадох да су моји са динарских брда убили у Сарајеву будућег цара, а да ови овде ни краља нису сачували.

Патње је сигурно било, али на милом и озареном лицу Десанке Максимовић то се није дало лако видети. Ето шта је понос праве Ваљевке, праве Српкиње. Није реч о оном тврдом срцу из народне поезије, реч је о поносу на ране које није

хтела да показује, да се непријатељ не наслађује. С поносом је носила свој жиг изузетне личности јединственог и поштованог песничког случаја којем је Бог подарио и дуг век.

Говорити о Десанки Максимовић није могуће а да се не помене Русија и велика руска поезија. Рећи ћу само толико да се Срби са западних наших страна надају и верују у светло са истока, то се односи на Србе с оне стране Дрине а опет, Срби као народ на Балкану упирали су поглед ка истоку и Русији. И данас цело српство упире поглед ка истоку и чека спас и верује у браћу, у слатко православље. Певајући о Грачаници она на уму има Косово као колевку српства и зато и мисли кад би се могла у небеса вазнети. Десанка Максимовић је то потресно знала и у то веровала. Косовске светиње је имала у срцу и уму до последњег даха, до последњег стиха.

Милан Ненадић